

Het steeluiteinde is voorzien van het gegraveerde wapen- schild van Louise-Constance de Bormans, abdis van Nonnemielen. Het familiewapen, *in goud een blauwe dwarsbalk beladen met drie gouden sterren*, wordt gehouden door twee griffioenen en is overtopt met een vijfbladerige kroon. Boven het wapenschild prijkt een kromstaf zonder de zweetdoek die normalerwijze het onderscheid tussen een abt of abdis en een bisschop moet aangeven.

Louise-Constance de Bormans, dochter van André, heer van Jeuk, Hasselbroek en Kortijs, en van Marie-Thérèse de Gal, werd geboren in 1697 en legde haar geloften af in de benedictinessenabdij van Nonnemielen bij Sint-Truiden in 1717. Zij werd abdis verkozen in augustus 1755 en bekleedde die waardigheid tot aan haar overlijden op 21 april 1780. De vork werd door haar besteld en niet door haar zuster Thérèse-Louise, abdis van de cisterciënzerinnenabdij van Oriënten te Rummen, die in 1766 overleden was.

J. GRAUWELS, *Abbaye de Mielen, à Saint-Trond*, in *Monasticon belge*, 4 (Provincie Limburg), Luik, 1976, p. 100.; R. BORMANS-MASSSELIS, *Het geslacht Bormans van Jeuk en omgeving*, in *Vlaamse stam*, jg. 11, 1975, p. 633; F. GOOLE en P. POTARGENT, *Graf- en gedenkschriften uit de provincie Limburg*, 1, Hasselt-Heverlee, 1965, p. 119 en 140.

J.J.v.O.

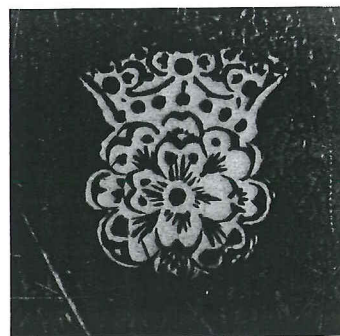
*Beschrijving van Song Dangis
uit catalogus: "1000 jaar St. Truiden"
1998*

112. Schotel met Sint-Truidense merken

Ca. 1810 - 1840, TOUSSAINT PORTELANGE (Sint-Truiden), tin; 30 cm

Merktekens, gedeeltelijk afgesleten: dubbele roos en gesloten kroon, H. Trudo en initialen TP, eigendomsinitialen GS Elewijt, Dangis - Waffelaert

Eén van de belangrijkste kenmerken van tin is dat het een krakend geluid voortbrengt wanneer men het plooit. De helderheid van dit geluid is karakteristiek voor een bepaalde legering, waarvan de kwaliteit wordt bepaald door de dosering van de verschillende componenten.

Cat.nr. 112.

Tin wordt meestal vermengd met lood, soms met bismuth en antimoon of zelfs koper. Maar aangezien al deze metalen goedkoper zijn dan het tin zelf en het gebruik ervan nog dikwijls een zeker toxiciteit teweeg bracht, kwamen er al zeer vroeg reglementen.

Om de herkomst te kunnen nagaan van de stukken, die op de markten te koop werden aangeboden, en om eventuele oplichters te kunnen ontmaskeren, was een kenteken onmisbaar.

Dit ligt aan de oorsprong van de merktekens die op een groot aantal stukken terug te vinden zijn. De stempels lijken typologische het best op deze van de zilversmeden.

Uit de overvloed aan merktekens, die het resultaat is van het naleven van al die voorschriften, onderscheiden we er acht, waarvan we hier de vier voornaamste opsommen.

1. *Herkomstteken*: meestel de gehele of gedeeltelijke voorstelling van hetzij de wapens van een stad of een streek, hetzij de naam van de plaats waar de tingieter verbleef, hetzij de afbeelding van een heilige, enz.

2. *Meesterteken*: een duidelijk sprekend symbool, al dan niet in combinatie met een datum, een cartouche met de volledige naam of de initialen van de meestertingieter, enz.

3. *Kwaliteitsmerk of Controlemerk*: de afbeelding van een roos, een hamer, een engel, een lelie, de letters L-C-F, de vermelding *fin* of *engels tin*, enz.

4. *Eigendomsmerk*: de voorstelling van een familiewapen, of nog eenvoudiger het inslaan of graveren van de initialen van de eigenaar

De keurders oordeelden over de kwaliteit van het metaal door middel van een empirische proeve, de zgn. *essai à la mouche*, met de hydrostatische balans of met de toetssteen.

Bij dekreet van 2 maart 1791 (artikel 6) werden het recht als meester of als gezworene aanvaardt te worden, samen met alle privileges van de ambachten, afgeschaft. Dit betekende het einde van een eeuwenoud gebruik

De tentoongestelde schotel is ondiep plat met een vlakke, schuinhellende boord die onderaan versterkt is met een rand. De initialen van de meestertingieter TP kunnen worden toegeschreven aan Toussaint Portelange. Hij staat genoteerd in de bevolkingslijst van 1829 als bewoner (en eigenaar) van een huis op de Grote Markt (SAS, Bevolkingslijst 1829, nr. 56). Volgens de nota's in de marge is hij op dat ogenblik 40 jaar en is hij afkomstig van Kersbeek (Brabant). T.J.D.

113. Bedevaartsmedaille van abdij van Sint-Truiden

1693. Duitse origine, messing; ca. 3 cm
Sint-Truiden, Van Mechelen-Govaerts

Op de ene zijde van de achthoekige medaille staan de H. Trudo (met kerkmodel) (S. Trudo) en de H. bisschop Eucherius (overwonnen Frankische koning Karel Martel aan zijn voeten) (S. Eucherius). Onderaan staat het wapen van abt Maurus Vander Heyden (1658- 1730): in zilver drie posthoorns in keel beslagen met goud, de derde getopt met drie bloemen in keel. Het schild is versierd met de drie eretekens van de abt: de kromstaf, het zwaard en de mijter. Op de banderol onder het schild staat het devies van abt Maurus: *IN NOMME DOMINI* (in naam van de Heer).

Aan de andere zijde zijn de H. Benedictus van Nursia (gifbeker met slang) (S. Benedicti) en de H. Scholastica (regelboek met duif) (S. Scholast.) aan weerszijden van het Kruis van Benedictus weergegeven.

De medaille werd geslagen duizend jaar na het overlijden van de H. Trudo (+693). Het ligt voor de hand dat hierop de belangrijkste figuren van de Bencdictijnerabdij, die Trudo stichtte, staan afgebeeld: de stichter, de belangrijkste patroonheilige en de ordestichters. Deze abdij groeide uit tot een belangrijk bedevaartsoord, waarvoor insignes en pelgrimsmedailles werden gemaakt.

Een ander exeplaar van deze medaille wordt bewaard in het Munt-en Penningkabinet van Tongeren.

J. VAN MECHELEN, *Trudo anno 1693. Uitvoerige beschrijving van een Sint-Truidense pelgrimsmedaille met de daarop voorkomende thema's, z.p., z.j.*

E.D.